

ارزش‌های حرفه‌ای از دیدگاه دانشجویان پرستاری در دانشگاه‌های علوم پزشکی تپ یک

فهمیه السادات حسینی^۱، کبری پرون، وحید زمان‌زاده

چکیده

مقدمه: ارزش‌های حرفه‌ای، اساس عملکرد پرستاری می‌باشند که اغلب به صورت غیر رسمی آموخته می‌شوند. لذا ارزیابی دیدگاه دانشجویان در این حیطه اهمیت دارد.

هدف: هدف از مطالعه حاضر تعیین دیدگاه دانشجویان پرستاری نسبت به اهمیت ارزش‌های حرفه‌ای در دانشگاه‌های علوم پزشکی تپ یک به عنوان دانشگاه‌هایی با برترین سطح خدمات آموزشی می‌باشد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی تحلیلی با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای یک مرحله‌ای به بررسی ارزش‌های حرفه‌ای ۱۳۱ دانشجوی کارشناسی پرستاری نیم سال آخر در سه دانشگاه علوم پزشکی تپ یک در سال ۱۳۹۰ پرداخت. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌ای دو قسمتی متشکل از مشخصات فردی-اجتماعی و مقیاس استاندارد بازنگری شده ارزش‌های حرفه‌ای پرستاران شانک و ویس به صورت خود گزارشی استفاده گردید. این ابزار متشکل از ۲۶ مؤلفه در ۵ بعد مراقبت، عمل‌گرایی، حرفه‌ای شدن، اعتماد و عدالت بوده و ارزش‌گذاری آن به صورت لیکرت پنج‌گزینه‌ای (از بی‌اهمیت تا بسیار مهم) می‌باشد. پایایی این ابزار با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۹۱ تعیین گردید. تجزیه و تحلیل آماری با استفاده از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار)، استنباطی ناپارامتریک (آزمون‌های من ویتنی یو، کروسکال والیس) و ضریب همبستگی اسپیرمن رو در نرم افزار SPSS نسخه ۱۳ صورت پذیرفت.

یافته‌ها: میانگین نمرات ابعاد مراقبت، عمل‌گرایی، اعتماد، حرفه‌ای شدن، عدالت و نیز مجموع ابعاد با توجه به مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت به ترتیب ۳/۵۲، ۳/۱۹، ۳/۷۶، ۳/۴۸، ۳/۷۴ (بعد مراقبت) به ترتیب از مهمترین و نظارت بر عملکرد همکاران (بعد حرفه‌ای شدن) و فعالیت در انجمن‌های پرستاری حرفه‌ای و امور تحقیقاتی (بعد عمل‌گرایی) از کم‌اهمیت ترین مؤلفه‌ها بودند. بین جنس، شرایط اقتصادی خانواده و میانگین کل با دیدگاه دانشجویان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای ارتباط معناداری وجود داشت ($P < 0/05$).

نتیجه‌گیری: گرچه میانگین کل نمرات دانشجویان پرستاری در محدوده نسبتاً مهم یا مهم از مقیاس لیکرت قرار می‌گرفت، اما اکثر دانشجویان در آستانه فارغ‌التحصیلی از اهمیت برخی ابعاد و مؤلفه‌های ارزشی مرتبط با وظایف غیر بالینی خود آگاهی کافی نداشتند؛ لذا به منظور ارتقاء همه جانبه ارزش‌های حرفه‌ای پرستاری، برنامه ریزی و به کارگیری روش‌های آموزشی مناسب ضروری به نظر می‌رسد.

کلمات کلیدی: ارزش‌های حرفه‌ای، ارزش‌های پرستاری، دانشجویان پرستاری

■ مؤلف مسؤل: فهمیه السادات حسینی
دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری، عضو کمیته تحقیقات دانشجویی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز
آدرس: fhoseini@sums.ac.ir

کبری پرون

کارشناس ارشد پرستاری، عضو هیئت علمی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

وحید زمان‌زاده

دانشیار پرستاری، عضو هیئت علمی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

فصلنامه
افق پرستاری

سال اول، دوره اول، شماره اول

بهار ۱۳۹۱

■ مقدمه

توسط شانک و همکاران (۲۰۰۱، ۱۹۹۶) نشان می‌دهد که آموزش در کسب ارزش‌های حرفه‌ای اهمیت دارد (۱۳، ۱۲)؛ اما محتوای مربوط به ارزش‌های ضروری در عملکرد پرستاری، به طور معمول در برنامه‌های رسمی نبوده و به طور کلی به صورت غیر رسمی و از طریق بحث‌های غیر برنامه‌ریزی شده و تصادفی آموخته می‌شوند (۱۴).

دانشجویان پرستاری امروز، پرستاران فردا هستند که راجع به درمان‌های پزشکی، مداخلات، سلامت و... تصمیم‌گیری خواهند کرد. دانشجویان با مجموعه‌ای از اخلاقیات، ارزش‌ها و عقاید شخصی به دانشکده‌های پرستاری وارد می‌شوند که به طور مداوم در حال رشد و تغییر هستند (۱۵) و در واقع همان گونه که دانشجویان پرستاری در جریان فرایند اجتماعی شدن حرکت می‌کنند، ارزش‌های آنان تحت تأثیر قرار خواهد گرفت (۱۶).

مطالعات مشخص نموده‌اند که دانشجویان پرستاری در ارائه عملکردی مبتنی بر ارزش‌های حرفه‌ای و ایده آل‌های اخلاقی در محیط‌های بالینی با چالش روبرو می‌باشند (۱۷، ۱۸). بنابراین به منظور ایجاد آمادگی کافی در دانشجویان پرستاری و ارائه مراقبت با کیفیت بالا، توجه به ارزش‌های حرفه‌ای در برنامه‌های آموزش پرستاری بسیار ضروری است (۱۰). با این حال، برنامه‌های آموزش فعلی پرستاری بر روی مهارت‌های شناختی، روانی-حرکتی و مهارت‌های مؤثر مورد نیاز در ارتباطات بیمار-پرستار تأکید دارند (۱۹).

توجه به ارزش‌های اخلاقی، بومی می‌باشد (۳). مطالعات اختصاصی راجع به ارزش‌های حرفه‌ای پرستاری در ایران محدود می‌باشد و به طور کلی تحقیقات در مورد ارزش‌های حرفه‌ای در آسیا نادر است (۲۰). با توجه به این امر که کدها نشان دهنده ارزش‌های حرفه‌ای بوده و متخصصان را در رابطه با چگونگی عملکردشان بر پایه ارزش‌های آنان آگاه می‌سازد (۲۱، ۲۲)؛ بنابراین ارزش‌های حرفه‌ای و اخلاق حرفه‌ای ارتباط نزدیکی به یکدیگر داشته که در این راستا نیز مطالعات در حوزه اخلاق در ایران به نسبت کشورهای دیگر محدود بوده است و نتایج بررسی‌های موجود نیز به طور غیر مستقیم حاکی از این مطلب است که در زمینه توانایی پرستاران در حل موضوعات اخلاقی، مراقبت و تصمیم‌گیری‌های اخلاقی نیاز به توجه، اقدامات و تحقیقات برنامه‌ریزی شده بیشتری وجود دارد (۲۳). همچنان که نتایج مطالعات انجام شده در زمینه اخلاق، حاکی از ضعف در تصمیم‌گیری‌های اخلاقی پرستاران است (۲۴) و با وجود تأکید فراوان بر لزوم توجه به اخلاق در تمامی پدیده‌ها، آن چه دیده می‌شود تردید در صلاحیت حرفه‌ای پرستاران برای اخذ تصمیم است که بارها از

ارزش‌ها، آرمان‌ها و باورهای هستند که رفتارها را ایجاد نموده و بنیادی برای تصمیم‌گیری و عمل فراهم می‌آورند (۱، ۲، ۳). ارزش‌های شخصی در افراد با تأثیر پذیری از خانواده، فرهنگ، اجتماع، محیط، مذهب و قومیت توسعه می‌یابند (۴). کسب این ارزش‌ها، فرآیندی تدریجی و تکاملی بوده که در سراسر زندگی افراد رخ می‌دهد. ارزش‌های حرفه‌ای با عقاید شخص در ارتباط بوده و اغلب ریشه در ارزش‌های شخصی فرد دارند و به عنوان آن چیزی است که برای اعضای هر حرفه، خوب یا مطلوب محسوب می‌شود (۵). این ارزش‌ها، استانداردهایی برای عمل هستند که از سوی گروه حرفه‌ای و مراقبت دهنده مورد پذیرش بوده و چارچوبی را برای ارزشیابی ارزش‌ها و عقاید تأثیرگذار بر رفتار فراهم می‌سازند (۶).

ارزش‌ها بخش عمده و مهم حرفه پرستاری به شمار می‌آیند (۷). هدف اصلی پرستاری، ارتقاء ارزش انسان‌ها و شأن تمام افرادی است که به مراقبت نیاز دارند (۸). فلورانس نایتینگل در قرن نوزدهم دریافت که پرستاری نه تنها دربرگیرنده دانش علمی و مهارت‌های تکنیکی است، بلکه حرفه‌ای است که براساس ارزش‌های انسانی خاص قابل تعریف و درک می‌باشد (۷).

درک چگونگی توسعه و القاء ارزش‌های حرفه‌ای، در آینده حرفه پرستاری اهمیت دارد (۹). پرستاران و سایر افراد ارائه دهنده خدمات مراقبتی برای غلبه بر مسائل مراقبت اخلاقی در قرن بیست و یک، نیاز به روی آوردن به ارزش‌های حرفه‌ای دارند که عملکرد، رفتارها و تصمیم‌گیری‌های حرفه‌ای آنان را هدایت نماید (۱۰).

پیشرفت در تکنولوژی و گستره نقش‌های پرستاری، تعارضات اخلاقی و معنوی پیچیده‌ای را برای پرستاران حرفه‌ای ایجاد نموده است (۳). تنوع بیماران، محدودیت‌های اقتصادی و پیچیدگی‌های محیط مراقبت نیز در ایجاد تعارضات اخلاقی پرستاران نقش دارند (۲). پرستاران بایستی در هنگام مواجهه با تعارضات اخلاقی با بهره‌گیری از ارزش‌های حرفه‌ای مورد انتظار به عنوان بخشی از فرآیند تصمیم‌گیری، عکس‌العمل نشان دهند (۵).

از جمله فاکتورهای مهم تأثیرگذار بر ارزش‌های پرستاری، فرهنگ و آموزش حرفه‌ای می‌باشد (۷). به کارگیری فرهنگی جهانی در پرستاری به منظور عملکرد حرفه‌ای پرستاران الزامی است (۱۱). توسعه ارزش‌های حرفه‌ای امری مستمر و طولانی مدت می‌باشد که این روند با آموزش حرفه‌ای پرستاری شروع شده و در سراسر سال‌های عملکرد پرستاری ادامه می‌یابد (۱۲). مطالعات صورت گرفته

دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک در خصوص ارزش‌های حرفه‌ای در ابعاد «مراقبت»، «عمل‌گرایی»، «اعتماد»، «حرفه‌ای شدن» و «عدالت» در چه وضعیتی قرار دارد؟ از سؤالات دیگر این مطالعه این بود که آیا بین مشخصات فردی-اجتماعی دانشجویان پرستاری در دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک با دیدگاه آنان در خصوص ارزش‌های حرفه‌ای رابطه‌ای وجود دارد؟

■ مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی تحلیلی است. جامعه مورد مطالعه کلیه دانشجویان پرستاری نیم سال آخر (هشتم) دوره کارشناسی پیوسته بوده که در دانشکده‌های پرستاری و مامایی وابسته به دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک در نیم سال دوم سال تحصیلی ۹۰-۸۹ مشغول به تحصیل بودند.

مشارکت کنندگان در تحقیق، دانشجویان پرستاری نیم سال هشتم دوره کارشناسی پیوسته بودند که در دانشکده‌های پرستاری و مامایی وابسته به دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک شامل اصفهان، تبریز و شیراز در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۰-۸۹ مشغول به تحصیل بودند. معیارهای خروج از این مطالعه نیز سابقه گذراندن دوره‌های آموزشی مرتبط با ارزش‌های حرفه‌ای و اخلاق پرستاری، دانشجوی مهمان یا انتقالی و همچنین سابقه اشتغال رسمی در مراکز آموزشی-درمانی بود.

جهت انجام پژوهش ۱۳۱ نفر از دانشجویان واجد شرایط انتخاب شدند. با توجه به مطالعه‌ی مقدماتی انجام شده بر روی ۲۷ دانشجوی کارشناسی پرستاری نیم سال آخر در دانشگاه علوم پزشکی تبریز در نیم سال اول سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹؛ حجم نمونه نهایی با در نظر گرفتن میانگین و انحراف معیار محاسبه شده از مطالعه پایلوت فوق بدست آمد. نمونه‌گیری بصورت خوشه‌ای یک مرحله‌ای صورت گرفت. در مرحله اول ابتدا تمام دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسری در تیپ یک براساس طرح سطح بندی خدمات آموزش پرستاری مشخص شدند و حجم نمونه به تناسب تعداد جمعیت کل دانشجویان موجود در دانشگاه‌های تیپ یک که در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ فارغ التحصیل می‌شدند، محاسبه گردید؛ با توجه به تعداد نمونه‌های انتخابی در دانشگاه‌های تیپ یک، دانشگاه‌های علوم پزشکی به صورت تصادفی انتخاب شدند؛ در نهایت ۳ دانشگاه شیراز، تبریز و اصفهان انتخاب گردیدند و پرسشنامه به تمام دانشجویان حاضر در کارورزی داده شد.

به منظور بررسی دیدگاه این دانشجویان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای

طریق سیستم سلامت و خارج از آن مورد انتقاد بوده است (۲۳). در مطالعه زیرک و همکاران (۱۳۸۹) که به بررسی سطح تکامل اخلاقی دانشجویان با پرسشنامه آزمون معمای پرستاری پرداختند، سطح تکامل اخلاقی دانشجویان در سه سطح پیش عرفی، عرفی و پس عرفی (براساس نظریه تکامل اخلاقی کوهلبرگ) بررسی گردید؛ نتایج این مطالعه نیز مشخص نمود که فقط در حدود نیمی از دانشجویان در سطح تکامل اخلاقی پس عرفی قرار داشته و تعداد قابل توجهی از دانشجویان شرکت کننده در سطوح پایین تکامل اخلاقی قرار داشتند (۲۵).

ارزیابی ارزش‌های حرفه‌ای از دیدگاه دانشجویان می‌تواند فراهم کننده اطلاعات مفیدی برای ارائه راهکارهایی مؤثرتر و یکپارچه سازی و به کارگیری ارزش‌های حرفه‌ای در عملکرد حرفه‌ای و یادگیری بالینی باشد (۲۶). براساس برنامه سطح بندی خدمات آموزشی، تمام دانشگاه‌های علوم پزشکی در ایران به سه دسته اصلی تیپ یک تا سه طبقه بندی می‌گردند (۲۷). رتبه بندی مراکز آموزشی، یکی از روش‌های ارزیابی هنجاری وضعیت مراکز آموزشی است که از سال‌ها پیش در کشورهای پیشرفته جهان به طور گسترده مورد استفاده قرار گرفته است (۲۸). برای رتبه بندی گروه-رشته‌ها از هفت گروه معیار شامل سطح ورودی دانشجویان، اعضای هیئت علمی، امکانات و تجهیزات، مدیریت، سیستم حمایت و مشاوره، برون داد دانشجویان و برون داد اعضای هیئت علمی استفاده شده است (۲۹). در این روش، بدون در نظر گرفتن استاندارد خاصی برای هر معیار، وضعیت موجود مراکز با یکدیگر مقایسه می‌شوند (۲۸). با توجه به این که دانشگاه‌های تیپ یک از نظر سطح بندی خدمات آموزشی در بالاترین موقعیت قرار دارند؛ لذا هدف از انجام این مطالعه، تعیین ارزش‌های حرفه‌ای از دیدگاه دانشجویان پرستاری نیمسال آخر در دانشکده‌های پرستاری و مامایی وابسته به دانشگاه‌های تیپ یک به عنوان برترین دانشگاه‌های کشور می‌باشد و این که آیا برنامه‌های آموزشی کنونی در این دسته از دانشگاه‌ها می‌توانند ارزش‌های دانشجویان را در جهت مطلوب هدایت نمایند؟ بدین منظور به دنبال شناسایی این امر می‌باشیم که دانشجویانی که در آستانه فارغ التحصیلی از برنامه‌های آموزشی دانشکده‌های پرستاری در این دسته از دانشگاه‌ها به عنوان بهترین دانشگاه‌های کشور (با توجه به سطح بندی خدمات آموزشی) قرار دارند چه نگرشی راجع به ارزش‌های حرفه‌ای دارند؟ در این راستا، در مطالعه کنونی سؤالات اصلی پژوهش بدین قرار بود؛ دیدگاه دانشجویان پرستاری

از پرسشنامه‌ای دو قسمتی استفاده گردید. در قسمت اول، مشخصات فردی-اجتماعی با ۱۳ آیتم با سؤالات بسته بررسی می‌شد که ۳ آیتم آن به شناسایی دانشجویانی می‌پرداخت که واجد شرایط شرکت در مطالعه نبودند (دارای معیار خروج بودند) و در قسمت دوم از ابزار تجدید نظر شده ارزش‌های حرفه‌ای پرستاری استفاده گردید که شامل ۲۶ آیتم برگرفته از کدهای اخلاقی حرفه‌ای انجمن پرستاری آمریکا بود و در برگرنده ابعاد مراقبت (۹ آیتم)، عمل‌گرایی (۵ آیتم)، اعتماد (۵ آیتم)، حرفه‌ای شدن (۴ آیتم) و عدالت (۳ آیتم) بود (۳۰). همچنین گزینه‌ها براساس مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت نمره‌گذاری شده بود، به این صورت که گزینه بی‌اهمیت نمره ۱، کم‌اهمیت نمره ۲، نسبتاً مهم نمره ۳، مهم نمره ۴ و گزینه بسیار مهم نمره ۵ را به خود اختصاص می‌دادند. محدوده نمره این پرسشنامه از ۱۳۰-۲۶ می‌باشد که نمره بالاتر نشان‌دهنده آشنایی بیشتر دانشجویان با ارزش‌های حرفه‌ای است. تکنیک گردآوری داده‌های مطالعه به روش قلم و کاغذ و به صورت خود گزارش دهی بود.

این ابزار توسط ویس و شانک به منظور اندازه‌گیری ارزش‌های حرفه‌ای طراحی و استاندارد شده است و از روایی و پایایی لازم برخوردار است. چنانکه در ابزار استاندارد، سازندگان ابزار بیان نمودند، روایی ابزار با استفاده از یک گروه ۵ نفری از متخصصین در حوزه ارزش‌های حرفه‌ای در پرستاری کسب گردیده و در بررسی پایایی ابزار نیز ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ مشخص شده است (۳۰). در این مطالعه نیز پرسشنامه از جهت صحت ترجمه انگلیسی به فارسی به ۳ نفر از اعضای هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی تبریز و ۲ مدرس زبان انگلیسی داده شد. پرسشنامه از جهت روایی صوری و محتوی به ۷ نفر از اعضای هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی تبریز شامل ۴ نفر کارشناس ارشد پرستاری و ۳ نفر دکتری پرستاری داده شد. پس از دریافت پیشنهادات و نظرات، اصلاحات لازم اعمال گردید.

برای تعیین پایایی در پژوهش حاضر از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. بدین صورت که ابتدا پرسشنامه‌ها توسط ۲۷ دانشجوی ترم هشتم کارشناسی پیوسته پرستاری که در دانشکده پرستاری و مامایی تبریز (وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تپیک) مشغول به تحصیل بودند، تکمیل گردید؛ ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس ارزش‌های حرفه‌ای پرستاری حدود ۰/۹۱ محاسبه گردید.

پس از تصویب طرح و اخذ مجوز لازم از معاونت پژوهشی دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی تبریز، کمیته اخلاق و مسئولین ذیربط

و هماهنگی با دانشگاه‌های علوم پزشکی و دانشکده‌های مربوطه، پژوهشگر در محیط کارورزی دانشجویان حاضر گردیده و توضیحاتی در مورد پژوهش کنونی، بی‌نام بودن پرسشنامه‌ها و اطمینان دادن در خصوص محرمانه ماندن پاسخ‌ها و حفظ خلوت و رازداری شرکت‌کنندگان و همچنین اختیاری بودن مشارکت و چگونگی تکمیل پرسشنامه داده شد و فرصتی برای رفع ابهامات و... برای دانشجویان در حین تکمیل پرسشنامه نیز فراهم گردید. همچنین برای دانشجویان به صورت شفاهی و کتبی توضیح داده شد که تکمیل و بازگرداندن پرسشنامه به منزله رضایت از شرکت در مطالعه می‌باشد. البته قابل ذکر است که به خاطر برخی محدودیت‌های زمانی و مکانی که در روند تکمیل جمع‌آوری برخی از داده‌ها در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز وجود داشت، از یک دانشجوی کارشناسی پرستاری ترم آخر در این دانشگاه استفاده گردید که کاملاً در خصوص مفاهیم پرسشنامه و مطالعه توجیه شده بود و مسئولیت توزیع، جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و نیز اطلاع‌رسانی مناسب راجع به پژوهش موجود و بیانیه‌های پرسشنامه را برای سایر هم‌کلاسی‌های خود، بر عهده داشت. توزیع و جمع‌آوری کل پرسشنامه‌ها به واحدهای پژوهش حدود ۲ ماه (اردیبهشت تا تیر ۱۳۹۰) به طول انجامید.

داده‌ها پس از جمع‌آوری و کدگذاری در نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۱۳ تجزیه و تحلیل شد. در این مطالعه به منظور تعیین دیدگاه دانشجویان راجع به ارزش‌های حرفه‌ای در ابعاد مراقبت، عمل‌گرایی، اعتماد، حرفه‌ای شدن و عدالت (هدف اصلی) از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) استفاده گردید. همچنین با توجه به توزیع غیر نرمال داده‌ها (تحلیل نرمال بودن متغیرها با استفاده از آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف و شپرو ویلک در سطح معناداری ۰/۰۵ نشانگر این مطلب است)، جهت تعیین ارتباط مشخصات فردی-اجتماعی دانشجویان با دیدگاه آنان راجع به ارزش‌های حرفه‌ای (هدف فرعی)، از آمار استنباطی نان پارامتریک؛ (آزمون‌های من ویتنی یو، کروسکال والیس) و ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. در این مطالعه P کمتر از ۰/۰۵ معنادار در نظر گرفته شد.

■ یافته‌ها

در این پژوهش ۱۳۱ دانشجوی پرستاری نیم سال هشتم در مطالعه شرکت نمودند که ۳۶/۶٪ آنها در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ۲۲/۱٪ در دانشگاه علوم پزشکی تبریز و ۴۱/۲٪ نیز در دانشگاه علوم پزشکی شیراز در حال گذراندن واحد کارورزی بودند. ۶۵/۶٪ از دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه مؤنث و میانگین سنی دانشجویان

جدول ۱. اولویت‌بندی، میانگین و انحراف معیار مؤلفه‌های بعد «مراقبت» در دانشجویان پرستاری

میانگین \pm انحراف معیار	الویت	مؤلفه های بعد مراقبت
۳/۹۶ \pm ۰/۹۳	۲	حفظ حقوق اخلاقی و قانونی بیمار
۳/۳۹ \pm ۱/۱۷	۶	عدم مشارکت در مراقبتی که با ارزش‌های حرفه ایم در تضاد اخلاقی باشد
۳/۳۸ \pm ۰/۹۱	۷	عمل کردن به عنوان حامی بیمار
۳/۴۲ \pm ۱/۰۷	۵	مراقبت بدون پیش داوری در مورد بیماران با سبک زندگی متفاوت
۳/۶۸ \pm ۱	۳	حفظ خلوت بیماران به عنوان بخشی از حقوق آنان
۳/۱۷ \pm ۱/۱۴	۸	برخورد با کادر درمانی که عملکرد مناسبی ندارند
۳/۰۶ \pm ۱/۰۲	۹	رعایت حقوق شرکت‌کنندگان در کار تحقیقاتی
۳/۵۸ \pm ۱/۰۶	۴	رعایت اصول صداقت و احترام به شخص به عنوان راهنمای عملکرد
۴/۰۸ \pm ۰/۹۷	۱	حفظ اسرار بیمار
بعد مراقبت میانگین کل = ۳/۵۲ انحراف معیار = ۰/۶۸		

از دانشجویان رعایت حقوق شرکت‌کنندگان در کار تحقیقاتی را بی‌اهمیت یا کم‌اهمیت عنوان نمودند و ۲۶/۱٪ از دانشجویان نیز مؤلفه «برخورد با کادر درمانی که عملکرد مناسبی ندارند» را تحت عنوان «بی‌اهمیت» یا «کم‌اهمیت» مشخص نمودند. میانگین کل نمرات در مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت در این بعد، ۳/۵۲ \pm ۰/۶۸ بود (جدول ۱). همان‌طور که در جدول شماره ۲ نشان داده شده است، از ۵ مؤلفه مربوط به بعد «عمل‌گرایی» در مطالعه حاضر، مؤلفه «رتقاء حرفه از طریق شرکت فعال در امور مربوط به سلامت» از مهم‌ترین مؤلفه‌های این بعد بود که اکثر دانشجویان (۳۵/۹٪) این مؤلفه را تحت عنوان «مهم» ارزیابی نمودند و «شرکت در فعالیت‌های انجمن‌های پرستاری حرفه‌ای» از کم‌اهمیت‌ترین مؤلفه‌های ارزشی از دیدگاه دانشجویان بودند که ۳۲/۱٪ از دانشجویان این مؤلفه را «بی‌اهمیت» یا «کم‌اهمیت» عنوان نمودند. میانگین کل نمرات در مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت در این بعد، ۳/۱۹ \pm ۰/۸۱ بود.

بعد «اعتماد» در مطالعه حاضر از ۵ مؤلفه تشکیل شده است. مؤلفه «حفظ صلاحیت و شایستگی در محیط بالینی» از دیدگاه ۴۲٪ از دانشجویان بسیار مهم بوده و «شرکت در انجام خودارزیابی به طور مستمر» نیز از کم‌اهمیت‌ترین مؤلفه‌ها بودند به طوری که ۲۷/۷٪ از دانشجویان این مؤلفه را «بی‌اهمیت» یا «کم‌اهمیت» مشخص نمودند. میانگین کل نمرات در مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت در بعد

۲۲/۵۰ \pm ۱/۱۵ بود، ۸۴/۷٪ دانشجویان مجرد و ۹۸/۵٪ از آنها مشغول به تحصیل در دوره تحصیلی روزانه بودند و معدل (انحراف معیار) کل دانشجویان در نیم‌سال‌های گذشته نیز (۱/۳۴) (۱۶/۳۶) بود. در توصیف شرایط اقتصادی خانواده در حدود ۶۹٪ از دانشجویان گزینه «دخل با خرج برابر»، نزدیک به ۱۷/۸٪ از دانشجویان گزینه «دخل کمتر از خرج» و ۱۳/۲٪ مابقی گزینه «دخل بیشتر از خرج» را انتخاب نمودند. در بررسی قومیت در مطالعه حاضر، در حدود ۵۹/۲٪ از دانشجویان فارس، ۲۶/۹٪ ترک، ۹/۲٪ لر و ۴/۶٪ نیز کرد بودند. همچنین ۷۴/۸٪ از شرکت‌کنندگان بدون سابقه کار دانشجویی بودند.

سؤالات اصلی پژوهش این بود که دیدگاه دانشجویان پرستاری در خصوص ارزش‌های حرفه‌ای در ابعاد «مراقبت»، «عمل‌گرایی» «اعتماد»، «حرفه‌ای شدن» و «عدالت» در چه وضعیتی قرار دارد؟ در این مطالعه از ۹ مؤلفه مربوط به بعد «مراقبت»، دانشجویان پرستاری مؤلفه‌های «حفظ اسرار بیمار» و «حفظ حقوق اخلاقی و قانونی بیمار» را به ترتیب دارای بیشترین اهمیت و «رعایت حقوق شرکت‌کنندگان در کار تحقیقاتی» و «برخورد با کادر درمانی که عملکرد مناسبی ندارند» را به ترتیب دارای کمترین اهمیت عنوان نمودند به طوری که ۴۳/۵٪ از دانشجویان مؤلفه حفظ اسرار بیمار را بسیار مهم می‌دانستند و در مجموع ۷۱/۸٪ از دانشجویان حفظ حقوق اخلاقی و قانونی بیمار را مهم یا بسیار مهم دانسته و ۲۷/۷٪

جدول ۲. اولویت‌بندی، میانگین و انحراف معیار مؤلفه‌های بعد «عمل‌گرایی» در دانشجویان پرستاری

میانگین \pm انحراف معیار	الویت	مؤلفه‌های بعد عمل‌گرایی
۳/۱۲ \pm ۱/۱۳	۳	مشارکت در تصمیم‌گیری‌هایی که بر روی توزیع منابع (نیروی انسانی، بودجه و...) تأثیرگذار است.
۳/۴۸ \pm ۱/۰۵	۱	ارتقاء حرفه از طریق شرکت فعال در امور مربوط به سلامت
۳/۲۳ \pm ۱/۲۷	۲	در نظر گرفتن نقش انجمن‌های پرستاری حرفه‌ای در شکل‌گیری سیاست‌های مراقبت سلامت
۳/۰۶ \pm ۱/۰۶	۴	شرکت در تحقیقات پرستاری و یا به کار بردن نتایج تحقیقات مناسب در بالین
۳/۰۴ \pm ۱/۰۹	۵	شرکت در فعالیت انجمن‌های پرستاری حرفه‌ای
بعد عمل‌گرایی میانگین کل = ۳/۱۹ انحراف معیار = ۰/۸۱		

حرفه‌ای در محدوده «نسبتاً مهم» تا «مهم» از مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای قرار دارد.

با توجه به میانگین و انحراف معیارهای مشخص گردیده در هر کدام از ابعاد ارزش‌های حرفه‌ای، دانشجویان پرستاری نمرات بالاتری را به بعد «اعتماد» و نمرات پایین‌تری را به بعد «عمل‌گرایی» داده‌اند یا به عبارتی دانشجویان مؤلفه‌های مطرح شده در بعد «اعتماد» را حائز اهمیت بیشتر دانسته و در مقابل اهمیت کمتری را به مؤلفه‌های مطرح شده در بعد «عمل‌گرایی» داده‌اند. سؤال دیگر این مطالعه این بود که آیا بین مشخصات فردی-اجتماعی دانشجویان پرستاری با دیدگاه آنان در خصوص ارزش‌های حرفه‌ای رابطه‌ای وجود دارد؟

آزمون من ویتنی یو رابطه معناداری را بین جنسیت دانشجویان پرستاری با دیدگاه آنان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای ($P= ۰/۰۵$) نشان نمی‌دهد (جدول ۶). بدین ترتیب، دیدگاه دانشجویان زن در خصوص ارزش‌های حرفه‌ای نسبت به دانشجویان مرد تفاوتی نداشت.

آزمون کراسکال والیس نمایانگر وجود ارتباط معناداری بین «شرایط اقتصادی خانواده» و دیدگاه دانشجویان نسبت به «ارزش‌های حرفه‌ای» می‌باشد ($P= ۰/۰۰۱$) (جدول ۶). بین دیدگاه دانشجویانی که شرایط اقتصادی خانواده را تحت عنوان «دخل با خرج برابر» معرفی نمودند با آنهایی که شرایط اقتصادی خانواده را تحت عنوان «دخل کمتر از خرج» ذکر کردند، تفاوت معناداری وجود دارد به این صورت که دانشجویانی که شرایط اقتصادی خانواده را تحت عنوان

«اعتماد» نیز $۳/۷۶ \pm ۰/۶۹$ تعیین گردید (جدول ۳). از میان ۴ آیتم مربوط به بعد «حرفه‌ای شدن»، دانشجویان آیتم‌های «حفظ و ارتقاء استانداردها در برنامه‌های یادگیری دانشجویان» و «مشارکت در امر نظارت بر عملکرد همکاران» را به ترتیب به عنوان با اهمیت‌ترین و کم‌اهمیت‌ترین آیتم‌ها مشخص نمودند. به طوری که $۳۸/۹\%$ از دانشجویان مؤلفه «حفظ و ارتقاء استانداردها در برنامه‌های یادگیری دانشجویان» را «بسیار مهم» می‌دانستند و ۴۰% از آنان نیز «مشارکت در امر نظارت بر عملکرد همکاران» را تحت عنوان «بی‌اهمیت» یا «کم‌اهمیت» مشخص نمودند. میانگین کل نمرات در مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت در بعد مذکور نیز، $۳/۴۸ \pm ۰/۷۹$ بود (جدول ۴).

از سه آیتم مربوط به بعد «عدالت»، «حفظ سلامت و امنیت عموم» به عنوان با اهمیت‌ترین مؤلفه مطرح گردید به طوری که در مجموع $۶۷/۹\%$ از دانشجویان میزان اهمیت این مؤلفه را تحت عنوان «مهم» یا «بسیار مهم» مشخص نمودند و «مسئولیت‌پذیری در رفع نیازهای بیماران با در نظر گرفتن تفاوت‌های فرهنگی» نیز کم‌اهمیت‌ترین مؤلفه توسط دانشجویان مشخص گردید و $۱۰/۷\%$ از دانشجویان آن را «کم‌اهمیت» ارزیابی نمودند. میانگین کل نمرات در مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت در این بعد نیز، $۳/۷۴ \pm ۰/۷۳$ بود (جدول ۵).

میانگین نمرات کل دانشجویان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای در این مطالعه $۹۰/۹۸ \pm ۱۶/۳۱$ بود. هنگامی که نمرات کل ابعاد را با توجه به درجه بندی مقیاس لیکرت بررسی می‌کنیم، مشاهده می‌گردد که دیدگاه اکثر دانشجویان نسبت به میزان اهمیت مؤلفه‌های ارزش‌های

جدول ۳. اولویت‌بندی، میانگین و انحراف معیار مؤلفه‌های بعد «اعتماد» در دانشجویان پرستاری

مؤلفه‌های بعد اعتماد	الویت	میانگین \pm انحراف معیار
شرکت در انجام خود ارزیابی به طور مستمر	۵	۳/۱۶ \pm ۱/۰۲
درخواست مشاوره یا همکاری در صورت عدم توانایی در رفع نیازهای بیمار	۴	۳/۶۵ \pm ۰/۸۸
تلاش برای کسب آموزش بیشتر به منظور به روز کردن دانش و مهارت‌ها	۳	۳/۹۴ \pm ۱/۰۲
مسئولیت‌پذیری و جوابگویی در قبال عملکرد خود	۲	۳/۹۷ \pm ۰/۹۰
حفظ صلاحیت و شایستگی در محیط بالینی	۱	۴/۱۰ \pm ۰/۹۳
بعد اعتماد	میانگین کل = ۳/۷۶	انحراف معیار = ۰/۶۹

قسمت به ناچار بیشتر به ذکر بیانیه‌های مرتبط با ابعاد مذکور اکتفا نمودیم.

در بررسی ابعاد ارزش‌های حرفه‌ای در این مطالعه، دانشجویان پرستاری نمرات بالاتری را به بعد «اعتماد» و نمرات پایین تری را به بعد «عمل‌گرایی» از ارزش‌های حرفه‌ای دادند یا به عبارتی دانشجویان مؤلفه‌های مطرح شده در بعد «اعتماد» را حائز اهمیت بیشتر دانسته و در مقابل اهمیت کمتری را به مؤلفه‌های مطرح شده در بعد «عمل‌گرایی» دادند.

مراقبت از بیماران بر مبنای یک رفتار حرفه‌ای، محور اصلی کدهای اخلاقی برای پرستاران است (۳۱). از پرستاران انتظار می‌رود که مراقبتی احترام‌آمیز، با کفایت و بدون پیش داوری نسبت به بیماران ارائه نمایند (۴). تحقیقات نشان داده‌اند که پرستاران و دانشجویان برای مفاهیمی همچون احترام، خلوت، حفظ اسرار، حمایت و مراقبت با کیفیت بالا، ارزش زیادی قائلند که همگی به بعد مراقبت مربوط می‌باشد (۱۰، ۳، ۱۲). در مطالعه‌ای که توسط لین و همکاران (۲۰۱۰) در تایوان صورت پذیرفت، بعد مراقبت هم در زمان ورود و هم فارغ التحصیلی بالاترین میانگین نمره را داشت (۹). مطالعات دیگر نیز مشخص نموده‌اند که دانشجویان از ارزش‌های مربوط به مراقبت از بیمار استقبال می‌کنند (۳۲، ۵، ۱۰). مراقبت از بیمار یک بخش غالب آموزش پرستاری است که دانشجویان باید برای فارغ التحصیل شدن در آن مهارت کافی را کسب نمایند (۵)؛ بنابراین طبیعی است که در اکثر مطالعات نیز دانشجویان این ارزش‌های مراقبتی را از مهم‌ترین ارزش‌های حرفه‌ای در نظر گرفته‌اند. با این وجود در این مطالعه، میانگین کل نمرات مربوط به بعد مراقبت از دیدگاه دانشجویان در اولویت سوم قرار داشت که می‌تواند ضرورت بررسی سیستم‌گزینش

«دخل با خرج برابر» معرفی نموده‌اند نسبت به دانشجویان گروه دیگر، اهمیت بیشتری را برای ارزش‌های حرفه‌ای قائل بودند.

و در نهایت در بررسی ارتباط بین متغیرهای فردی اجتماعی دانشجویان و ابعاد ارزش‌های حرفه‌ای، ضریب همبستگی اسپیرمن، همبستگی کوچک مثبت ولی معنا داری را بین «معدل کل نیم سال‌های گذشته» و دیدگاه دانشجویان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای نشان می‌دهد ($P = ۰/۰۳$ ، $r = ۰/۱۹$) بدین صورت که هر چقدر معدل کل دانشجویان در نیم سال‌های قبل بالاتر بود، آنها اهمیت بیشتری برای ارزش‌های حرفه‌ای قائل بودند.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین سایر متغیرهای فردی-اجتماعی دانشجویان با دیدگاه آنان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای ارتباط معناداری وجود ندارد ($P > ۰/۰۵$) (جدول ۶).

■ بحث

در این مطالعه دیدگاه دانشجویان پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک در خصوص ارزش‌های حرفه‌ای در پنج بعد مهم حرفه‌ای بررسی گردید و ارتباط بین دیدگاه دانشجویان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای با برخی از متغیرهای دموگرافیک مشخص گردید.

باید در نظر گرفت که با توجه به این که ابزار استاندارد NPVS-R در سال ۲۰۰۵ با بازبینی ابزار اولیه NPVS تدوین شده است و نیز این که بیانیه‌های ابزار NPVS-R در سال ۲۰۰۹ با ارزیابی دقیق سازندگان ابزار به ۵ بعد مراقبت، عمل‌گرایی، اعتماد، حرفه‌ای شدن و عدالت تفکیک شده است (۳۰). در حال حاضر مطالعات کافی با در نظر گرفتن این ابعاد صورت نگرفته و مطالعات بسیار محدود موجود با استفاده از ابزار NPVS-R بدون در نظر گرفتن ابعاد تعیین شده صورت پذیرفته است. لذا در بررسی پژوهش‌های مرتبط در این

جدول ۴. اولویت‌بندی، میانگین و انحراف معیار مؤلفه‌های بعد «حرفه‌ای شدن» در دانشجویان پرستاری

میانگین \pm انحراف معیار	الویت	مؤلفه‌های بعد حرفه‌ای شدن
۲/۷۵ \pm ۰/۸۷	۴	مشارکت در امر نظارت بر عملکرد همکاران
۳/۵۵ \pm ۱/۱۱	۳	پایه‌گذاری استانداردهایی بعنوان راهنما برای عملکرد
۳/۸۵ \pm ۱/۱۵	۱	حفظ و ارتقاء استانداردها در برنامه‌های یادگیری دانشجویان
۳/۷۸ \pm ۱/۰۱	۲	پایه‌گذاری فعالیت‌هایی به منظور بهبود محیط بالینی
		بعد حرفه‌ای شدن
		میانگین کل = ۳/۴۸
		انحراف معیار = ۰/۷۹

نشان داده نشود؛ از اهمیت درک شده آن کاسته شده و در نهایت این احتمال وجود دارد که ارزش‌های مربوط به ارتقاء حرفه توسط پرستاران در زمان دانشجویی کاملاً تلفیق و پذیرفته نشود (۳۶). در رابطه با بعد «اعتماد»، مطالعه کلارک (۲۰۰۹) نیز نشان داد که از دیدگاه دانشجویان، مهم‌ترین مؤلفه در میان ۲۶ مؤلفه در مقیاس ارزش‌های حرفه پرستاری مؤلفه «حفظ صلاحیت و شایستگی در محیط بالینی» بود که با مطالعه حاضر همخوانی داشت. همچنین هیچ کدام از مؤلفه‌های بعد اعتماد در میان ۶ آیت کم اهمیت قرار نگرفتند که نشان دهنده این است که دانشجویان، ارزش بالایی را به مؤلفه‌های موجود در این بعد اختصاص دادند (۵).

در مطالعه آلفرد و همکاران (۲۰۱۱) دانشجویان پرستاری امریکایی نیز مؤلفه «حفظ صلاحیت و شایستگی در محیط بالینی» را از مهم‌ترین مؤلفه‌های بعد اعتماد مطرح نمودند؛ گرچه در این مطالعه دانشجویان تایوانی مؤلفه «تلاش برای کسب آموزش بیشتر به منظور به روز کردن دانش و مهارت‌ها» را به عنوان مهم‌ترین مؤلفه این بعد مطرح نمودند که در این رابطه می‌توان به تفاوت‌های فرهنگی در میان دو گروه مورد مطالعه اشاره نمود (۳۳).

همانند مطالعه جاری، مطالعات صورت گرفته نیز «مشارکت در امر نظارت بر عملکرد همکاران» را از کم اهمیت‌ترین مؤلفه‌های ذکر شده در میان تمام مؤلفه‌ها و نیز بعد حرفه‌ای شدن تعیین نمودند (۵، ۱۰). این احتمال وجود دارد که آگاهی ناکافی و برداشت نادرست دانشجویان و یا سایر همکاران از نظارت و ارزیابی بر عملکرد حرفه‌ای یکدیگر و ترس از ایجاد جو نامناسب کاری باعث کم اهمیت شمردن آن از جانب دانشجویان شود.

دانشجویان پرستاری (تناسب شخصیتی دانشجوی با حرفه) و برنامه‌های آموزش پرستاری در کشور را مشخص سازد.

در مطالعه آلفرد و همکاران (۲۰۱۱) که به مقایسه ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان پرستاری تایوانی و امریکایی پرداخت. دانشجویان تایوانی مؤلفه‌های مربوط به بعد مراقبت از قبیل «حفظ اسرار بیمار»، «حفظ خلوت بیمار» و «رعایت اصول صداقت و احترام به شخص به عنوان راهنمای عملکرد» را به عنوان مهم‌ترین مؤلفه‌های بعد مراقبت نام بردند و همچنین مهم‌ترین مؤلفه‌های این بعد از دیدگاه دانشجویان امریکایی، «عمل کردن به عنوان حامی بیمار»، «حفظ اسرار بیمار» و «حفظ حقوق اخلاقی و قانونی بیمار» بود (۳۳).

همانند مطالعه حاضر، در بیشتر مطالعات صورت گرفته، بعد عمل‌گرایی و مؤلفه‌های مربوط به آن، پایین‌ترین میانگین نمرات و اولویت‌ارزشی را از دیدگاه دانشجویان پرستاری یا پرستاران داشته‌اند (۵، ۹، ۱۲). نتایج نشان می‌دهد که اکثر پرستاران آن دسته از ارزش‌های پرستاری را مهم می‌شمارند که به طور مستقیم با شغل آنها در ارتباط است (۵)، سایر ارزش‌ها که ممکن است نیاز به مشارکت خارج از محدوده زمانی کاری داشته باشد، از نظر آنها ارزش بالایی نداشته است. تحقیقات نشان داده که برنامه آموزشی مناسب می‌تواند دیدگاه دانشجویان را نسبت به این بعد ارتقا دهد (۹). انگیزش برای شرکت در این دسته از فعالیت‌ها می‌تواند به واسطه پایه‌گذاری ارزش‌های حرفه‌ای، تشویق از جانب مربیان یا همکاران و... بیشتر گردد. به طور مشابه ارزش‌ها شامل بعد عاطفی نیز می‌گردند (۳۴). اگر یک ارزش فقط در یکی دو مرحله اول از یادگیری عاطفی در طی آموزش رسمی تکامل یابد، ممکن است در صورتی که مورد تشویق واقع نگردد یا اهمیت به آن

جدول ۵. اولویت‌بندی، میانگین و انحراف معیار مؤلفه‌های بعد «عدالت» در دانشجویان پرستاری

میانگین \pm انحراف معیار	الویت	مؤلفه های بعد عدالت
۳/۸۶±۰/۸۷	۱	حفظ سلامت و امنیت عموم
۳/۷۲±۱/۰۳	۲	بهبود سطح دسترسی به مراقبت های پرستاری و سلامت به طور یکسان برای عموم
۳/۶۴±۱/۰۷	۳	مسئولیت پذیری در رفع نیازهای بیماران با در نظر گرفتن تفاوت های فرهنگی
میانگین کل = ۳/۷۴ انحراف معیار = ۰/۷۳		بعد عدالت

و نمرات دانشجویان در مورد ارزش‌های حرفه‌ای وجود ندارد (۹، ۳۹). از جمله دلایل عدم مشابهت در یافته‌های مطالعات گوناگون، می‌توان به یکسان نبودن متدولوژی و محیط پژوهش در این مطالعات اشاره نمود.

در خصوص وجود ارتباط معنادار بین «شرایط اقتصادی خانواده» و «دیدگاه دانشجویان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای» در مطالعه جاری، این احتمال وجود دارد که داشتن رفاه اقتصادی و یا شرایط متوسط اقتصادی منجر به عملکردی بهتر و بی‌دغدغه در عرصه حرفه‌ای گردد. لینینگر (۱۹۹۵) تأثیر فاکتورهای حقوقی-سیاسی، طرز زندگی و فاکتورهای اقتصادی را بر روی انتظارات، الگوها و عملکردهای مراقبتی مشخص نمود (۴۰).

در این مطالعه، همبستگی معنادار بین «معدل کل دانشجویان» و «دیدگاه آنان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای» وجود داشت. به طور رایج، یکی از ملاک‌های بررسی پیشرفت علمی دانشجویان، بررسی معدل آنها می‌باشد و این گونه فرض می‌گردد که دانشجویانی که از معدل خوبی برخوردارند، از نظر علمی در عملکرد حرفه‌ای خود افرادی دارای صلاحیت هستند و بدیهی است که به ارزش‌های حرفه‌ای رشته خود به عنوان شاخصی مهم از صلاحیت حرفه‌ای، اهمیت بیشتری می‌دهند.

از آنجا که آموزش نقش عمده‌ای بر دیدگاه دانشجویان در خصوص ارزش‌های حرفه‌ای دارد، در این مطالعه با بررسی دیدگاه دانشجویان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای به نحوی به بررسی و برجسته نمودن نیازهای آموزشی دانشجویان در این دسته از دانشگاه‌های کشور نیز پرداخته شد و در این راستا مهم‌ترین و کم‌اهمیت‌ترین ابعاد و مؤلفه‌های ارزشی در دانشجویان دانشگاه‌های تیپ یک به عنوان برترین دانشگاه‌ها از لحاظ سطح خدمات آموزشی و معیارهای رتبه

در خصوص بررسی بعد «عدالت» نیز مطالعه‌هایس (۲۰۰۶) مشخص نمود که دانشجویان، مؤلفه «حفظ سلامت و امنیت عموم» را با اهمیت می‌دانستند (۳۶). در مطالعات کلارک و همچنین آلفرد و همکاران، مؤلفه «حفظ سلامت و امنیت عموم» در میان آیتم‌هایی قرار می‌گیرد که از نظر دانشجویان بیشترین اهمیت را داشته و یا به عبارتی مهم‌ترین مؤلفه در بعد عدالت محسوب می‌گردد که با یافته‌های مطالعه کنونی مشابهت دارد (۵، ۳۳).

در مطالعات صورت گرفته در خصوص ارزش‌های حرفه‌ای نیز دامنه میانگین کل نمرات دانشجویان پرستاری براساس مقیاس لیکرت پنج‌گزینه‌ای در محدوده نسبتاً مهم یا مهم قرار می‌گرفت (۹، ۳۶) که با مطالعه حاضر همخوانی دارد. با این وجود میانگین کل نمرات دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه حاضر در مقایسه با سایر مطالعات مشابه (۵، ۳۳) تا حدودی پایین‌تر می‌باشد.

در بررسی ارتباط بین متغیرهای فردی اجتماعی با دیدگاه دانشجویان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای، برخی از ارتباطات معنادار وجود داشت. مطالعه ادی (۱۹۸۹) مشخص نمود که با توجه به ارزش‌های اصلی تعیین شده در انجمن دانشکده‌های پرستاری امریکا، ارزش‌های نوع دوستی، صداقت و شأن انسانی در دانشجویان مرد به طور معناداری پایین‌تر از دانشجویان زن بود (۳۷). در اکثر تحقیقات انجام شده نیز بین جنسیت و نمرات دانشجویان در مورد ارزش‌های حرفه‌ای رابطه وجود دارد؛ بدین صورت که میانگین نمرات زنان بالاتر از مردان بود (۳، ۳۵، ۳۸) و یا حداقل بدون وجود تفاوت معناداری بین ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان پرستاری زن و مرد، میانگین کل نمرات برای دانشجویان پرستاری زن بیش از مردان بود (۳۶). در برخی از مطالعات همانند مطالعه حاضر نیز مشخص گردید که ارتباط معناداری بین جنسیت

کاری بر دیدگاه دانشجویان و استفاده از ابزار مناسب و استاندارد با توجه به کدهای اخلاقی برای پرستاران نام برد. در این مطالعه برخی از محدودیت‌ها نیز مشخص گردید. دانشجویان نیم سال آخر فقط به گذراندن واحدهای بالینی (عرصه) در بیمارستان‌ها مشغول هستند و پرسشنامه‌ها در ساعات کارورزی توزیع و سپس جمع آوری می‌گردید. با وجود این که سعی گردید که توزیع پرسشنامه‌ها با هماهنگی و کسب اجازه از مربیان مربوطه صورت پذیرد، اما برخی محدودیت‌های ناشی از حیطه وسیع وظایف دانشجویان در کارورزی می‌تواند منجر به عدم دقت کافی در پاسخ‌گویی به سؤالات شده که ممکن است بر نتایج تأثیرگذار باشد که به علت شرایط خاص و محدودیت‌های

بندی مشخص گردید. شناخت دقیق وضعیت و سطوح کمی و کیفی ارائه خدمات آموزشی در دانشکده‌ها و دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در مقایسه با هم به عنوان اولین قدم برنامه ریزی مطرح می‌باشد (۴۱). در این مطالعه نیز باید توجه داشت که گرچه دانشجویان به طور کلی دیدگاه مثبتی نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای رشته خود داشتند ولی نیاز به توجه و حمایت بیشتر در خصوص حیطه‌های مختلف وظایف حرفه‌ای و ارتقاء آگاهی در زمینه اهمیت برخی از ارزش‌های حرفه‌ای در برنامه آموزشی آنها احساس می‌گردد. از نقاط قوت این مطالعه می‌توان به بررسی ارزش‌های حرفه‌ای با توجه به تیپ دانشگاهی دانشجویان، در نظر گرفتن تأثیر تجارب

جدول ۶. ارتباط بین مشخصات فردی- اجتماعی طبقه‌بندی شده با دیدگاه دانشجویان نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای

متغیر فردی - اجتماعی	طبقه‌بندی	دامنه نمرات	میانگین \pm انحراف معیار	آماره آزمون آماری	P
جنس	مؤنث مذکر	۴۸-۱۲۲ ۵۱-۱۳۰	۹۲/۹۹ \pm ۱۵/۴۴ ۸۷/۱۳ \pm ۱۷/۳۸	U=۱۵۳۰	۰/۰۵
وضعیت تأهل	مجرد متاهل	۴۸-۱۲۲ ۴۹-۱۳۰	۹۱/۵۸ \pm ۱۵/۳۴ ۸۷/۶۵ \pm ۲۱/۰۶	U=۹۳۱	۰/۲۵
دانشگاه علوم پزشکی	اصفهان تبریز شیراز	۴۹-۱۱۷ ۶۶-۱۱۰ ۴۸-۱۳۰	۹۰/۴۲ \pm ۱۷/۰۱ ۹۲/۳۱ \pm ۱۲/۰۸ ۹۰/۷۶ \pm ۱۷/۸۱	$\chi^2 = ۰/۱۴$	۰/۹۳
دوره تحصیلی	روزانه شبانه	۴۸-۱۳۰ ۸۰-۱۱۰	۹۰/۹۱ \pm ۱۶/۳۲ ۹۵ \pm ۲۱/۲۱	U=۱۱۳	۰/۷۶
شرایط اقتصادی خانواده	دخل با خرج برابر دخل کمتر از خرج دخل بیشتر از خرج	۴۸-۱۳۰ ۵۴-۱۲۲ ۶۱-۱۱۸	۹۴/۰۳ \pm ۱۵/۶۵ ۸۰/۲۶ \pm ۱۶/۲۲ ۹۰/۵۹ \pm ۱۴/۸۹	$\chi^2 = ۱۴/۸۸$	۰/۰۰۱*
قومیت	ترک فارس کرد لر	۴۸-۱۱۰ ۴۹-۱۳۰ ۶۰-۱۰۴ ۷۶-۱۱۵	۹۰/۷۷ \pm ۱۵/۳۴ ۹۰/۲۲ \pm ۱۷/۱۵ ۸۸/۱۷ \pm ۱۶/۵۹ ۹۵/۶۷ \pm ۱۲/۸۷	$\chi^2 = ۱/۰۸۳$	۰/۷۸
سابقه کار دانشجویی	بلی خیر	۶۱-۱۳۰ ۴۸-۱۲۲	۹۰/۳۰ \pm ۱۲/۸۶ ۹۱/۲۰ \pm ۱۷/۳۷	U=۱۴۱۰/۵	۰/۲۷

*ارتباط آماری معنادار وجود دارد.

حرفه‌ای و فعالیت‌های تحقیقاتی می‌باشند، نیاز به حمایت بیشتری دارند. با توجه به مشابهت برنامه‌های آموزشی مدون و رسمی در دانشگاه‌های سراسر کشور، بدیهی است کاربرد نتایج بدست آمده از این مطالعه می‌تواند تا حدودی قابل تعمیم به دانشجویان سایر دانشگاه‌ها نیز باشد و می‌تواند در زمینه برنامه‌ریزی‌های آموزشی و پژوهشی مورد استفاده قرار گیرد.

توسعه ارزش‌های حرفه‌ای از طریق اجتماعی شدن حرفه‌ای تسهیل شده است. توسعه این ارزش‌ها هنگامی که دانشجویان در دانشکده شروع به تحصیل می‌نمایند آغاز شده و تا زمانی که پرستاران به انجام وظایف خود در محیط کار اشتغال دارند، ادامه می‌یابد (۴). فاکتورهای اصلی سهمیم در توسعه و یادگیری ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان، اساتید، دانشکده، تجارب بالینی، سخنرانی‌ها، تجربه مراقبت از بیمار و همچنین ارزش‌های شخصی می‌باشند (۵)؛ لذا به منظور ارتقاء پیشبرد حرفه و تبدیل دانشجویان امروز به پرستارانی توانمند در آینده که علاوه بر وظایف مربوط به مراقبت مستقیم از بیمار قادر به انجام طیف وسیعی از فعالیت‌ها و نقش‌های پرستاری باشند، تدوین برنامه‌ریزی‌ها و روش‌های آموزشی متناسب با شرایط و امکانات موجود و همچنین در نظر گرفتن نواحی قوت و ضعف در حیطه ارزش‌های حرفه‌ای الزامی است.

■ تشکر و قدرانی

این مقاله حاصل بخشی از طرح تحقیقاتی و پایان نامه مصوب دانشگاه علوم پزشکی تبریز به شماره ۲۸۶ می‌باشد بدین وسیله مجریان طرح از مسئولین محترم دانشگاه علوم پزشکی تبریز و نیز دانشگاه‌های علوم پزشکی اصفهان و شیراز و تمامی دانشجویانی که در اجرای این طرح تحقیقاتی مشارکت نمودند، تشکر و قدرانی می‌شود.

زمانی و مکانی موجود در روند جمع‌آوری اطلاعات تا حدودی خارج از کنترل محقق بود. همچنین این احتمال وجود داشت که به علت نوعی گرایش به انتخاب دامنه بالای نمرات لیکرت در ابزار NPVS-R یا نگرانی از تأثیرگذار بودن بررسی ارزش‌ها و پاسخ‌های آنها بر ارزیابی دانشکده یا مدرسان، دانشجویان پاسخ‌گویی غیر واقعی به سؤالات داشته باشند، لذا با توضیح در مورد پرسشنامه، پژوهش‌کنونی و چگونگی روند تکمیل پرسشنامه و این که محتوی پرسشنامه کاملاً محرمانه بوده و نیازی به ذکر نام و نام خانوادگی نمی‌باشد و با اطمینان بخشی به دانشجویان که تمام فعالیت‌های انجام گرفته فقط مبنی بر یک کار پژوهشی می‌باشد، سعی در کنترل این مورد شد. غیر قابل اعتماد بودن شیوه سنجش معدل و وضعیت اقتصادی خانوادگی دانشجویان نیز از دیگر محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌باشد.

پیشنهاد می‌گردد که در مطالعات بعدی تأثیر فعالیت‌ها و روش‌های آموزشی بر روی ارزش‌های حرفه‌ای در دانشجویان و سایر افراد شاغل در حرفه پرستاری فراهم گردد و صلاحیت آموزش دهندگان نیز در این خصوص بررسی گردد.

■ نتیجه‌گیری

ارزش‌های حرفه‌ای، اساس عملکرد پرستاری هستند. این مطالعه نشان می‌دهد که دانشجویانی که در آستانه فارغ‌التحصیلی از برنامه‌های آموزشی در برترین دانشگاه‌های کشور از نظر سطح خدمات آموزشی و ورود به عرصه پرستاری قرار دارند، با وجود این که میانگین کل نمرات آنان در ابعاد مختلف و در مجموع ابعاد در محدوده نسبتاً مهم یا مهم قرار می‌گرفت؛ اما آن دسته از ارزش‌های پرستاری را مهم می‌شمارند که به طور مستقیم با شغل آنها ارتباط دارد و در زمینه درک اهمیت برخی از ابعاد و یا مؤلفه‌های ارزش‌های حرفه‌ای که مرتبط با برخی از وظایف غیر بالینی آنها همانند ارزیابی و نظارت همکاران، شرکت در انجمن‌های

■ References

- 1- Chitty KK. Professional nursing: concepts & challenges: New York: Elsevier Saunders Co. 2005
- 2- Glen S. Educating for interprofessional collaboration: Teaching about values. Nursing Ethics. 1999; 6(3): 202-213.
- 3- Martin P, Yarbrough S, Alfred D. Professional values held by baccalaureate and associate degree nursing students. Journal of Nurs Scholarship. 2003; 35(3): 291-296.
- 4- Blais KK, Hayes JS, Kozier B, Erb G. Professional nursing practice: Concepts and perspectives. New Jersey:

Pearson Prentice Hall Co. 2006.

5- Clark DK. Professional values: a study of education and experience in nursing students and nurses [Phd Thesis]. Nursing. Capella University; 2009.

6- Weis D, Schank MJ. Toward building an international consensus in professional values. *Nursing Education Today*. 1997; 17(5): 366-369.

7- Rassin, M. Nurses' professional and personal values. *Nursing Ethics*. 2008; 15(5): 614-630.

8- Abbaszadeh A. Design and evaluation of ethical nursing practice model. [Phd Thesis]. Nursing. Tabriz: Tabriz university of medical sciences; 2002.

9- Lin YH, Liching Sung W, Yarbrough S, Alfred D, Martin P. Changes in Taiwanese nursing student values during the educational experience *Nursing Ethics*. 2010; 17(5): 646-654

10- Leners DW, Roehrs C, Piccone AV. Tracking the development of professional values in undergraduate nursing students. *Journal of Nursing Education*. 2006; 45(12): 504-511.

11- Wros PL, Doutrich D, Izumi S. Ethical concerns: Comparison of values from two cultures. *Nursing & Health Sciences*. 2004; 6(2): 131-140.

12- Schank MJ, Weis, D. Service and education share responsibility for nurses' value development. *Journal for Nurses in Staff Development*. 2001; 17(5): 226-233.

13- Schank MJ, Weis D, Ancona J. Reflecting professional values in the philosophy of nursing. *Journal of Nursing Administration*. 1996; 26(7-8), 55-60.

14- Elfrink V, Lutz E. American association of colleges of nursing essential values: National study of faculty perceptions, practice, and plans. *Journal of Professional Nursing*. 1991; 7: 239-245.

15- Fagan JA. Ethical changes in the nursing student. [Msc thesis]. Nursing. Fresno: California state university; 2006.

16- Duquette LM. Effects of nursing on the formation of professional values. [Phd thesis]. Toronto: University of Toronto, 2004.

17- Cameron ME, Schaffer M, Park HA. Nursing students' experience of ethical problems and use of ethical decision-making models. *Nursing Ethics*. 2001; 8(5): 432-47.

18- Astorino TA. A survey of professional values in graduating student nurses of traditional and accelerated baccalaureate nursing programs. [Phd thesis] Nursing. Pennsylvania: Indiana University of Pennsylvania, 2006.

19- Brubaker CL. An instrument to measure ethical caring in clinical encounters between student nurses and patients. [Phd thesis]. Nursing. Illinois State University; 2005.

20- Bang KS, Kang JH, Jun MH, Kim HS, Son HM, Yu SJ, et al. Professional values in Korean undergraduate nursing students. *Nursing Education Today*. 2011; 31(1): 72-75.

21- The ICN code of ethics for nurses. . [Internet]. [Cited 2006]. Available from: <http://www.icn.ch/icncode.pdf> .

22- Meulenbergs T, Verpeet E, Schotsmans P, Gastmans C. Professional codes in a changing nursing context: literature review. *Journal of Advanced Nursing*. 2004 ; 46(3): 331-336.

23- Borhany F, Elhany F, Mohammady E, Abbaszadeh A. Competence development for professional ethics of nurses, the necessity and challenges of teaching ethics. *Journal of Medical Ethics and History*, 2009; 2(3): 27-38. [Persian].

- 24- Jolaey S, Bakhshande B, Mohammad ebrahim M, et al. Codes of ethics of nursing in Iran: report of an action research study. *Journal of Medical Ethics and History*, 2010; 3(2): 45-53. [Persian].
- 25- Zirak M, Moghadaseian S, Abdollahzadeh F, Rahmani A. Level of Ethical Development in Nursing Students of Tabriz University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*, 2011; 4(4): 45-55. [Persian].
- 26- Lui MH, Lam LW, Lee IFK, Chien WT, Chau JPC, Ip WY. Professional nursing values among baccalaureate nursing students in Hong Kong. *Nursing Education Today*. 2008; 28, 108–114.
- 27- Mohammady A, Mojtahedzadeh R. Nursing in Iran; Educational ranking and the first part of the nursing and midwifery schools database in the country. Tehran: Ministry of Health and Medical Education; 2004. [Persian].
- 28- Mertens DM, McLaughlin JA. *Research and evaluation methods in special education*: New York: Corwin Press, 2004.
- 29- Mohammady A, Mojtahedzadeh R, Karimi A. Ranking of Iran fields and University of Medical Sciences in Iran and the introduction of the best models in country in 2005. *Journal of Medicine and purification* 2006; 14(3,4): 65-73. [Persian].
- 30- Weis D, Schank MJ. Development and psychometric evaluation of the Nurses Professional Values Scale-- Revised. *Journal of Nursing Measurement*. 2009;17(3):221-31.
- 31- American Nurses Association. *Code of Ethics for Nurses with Interpretive Statements*. Silver Spring, MD: American Nurses Association. 2001.
- 32- Maben J, Latter S, Clark M. The sustainability of ideals, values and the nursing mandate: Evidence from a longitudinal qualitative study. *Nursing Inquiry*. 2007; 14(2): 99-113.
- 33- Alfred D, Martin P, Yarbrough S, Lin YH, Wang L. A Comparison of Professional Values of Taiwanese and American Nursing Students. [Internet]. [Cited 2011]. Available from: www.stti.iupui.edu/pp07/convention11/Alfred_Danita.pdf.
- 34- Krathwohl DR, Bloom BS, Masia BB. *Taxonomy of educational objectives: The classification of Educational Goals. Handbook II: Affective Domain*. New York: David McKay Company, Inc. 1964.
- 35- Cook PR, Cullen JA. Caring as an imperative for nursing education. *Nursing education perspectives*. 2003; 24(4): 192-197.
- 36- Hayes TL. *An Exploration of Professional Values Held By Baccalaureate and Associate Degree Nursing Students [Msc Thesis]*. Nursing. The Florida State University; 2006.
- 37- Eddy DM. *Men in nursing: Comparison and contrast of values and professional behaviors of male baccalaureate students and female faculty in Ohio*. Dissertation Abstracts International. 1989; 50(2335), 06B. (UMI No. 8922333).
- 38- Duckett L, Rowan M, Ryden M, Krichbaum K, Miller M, Wainwright H, Savik K. Progress in the moral reasoning of baccalaureate nursing students between program entry and exit. *Nurs Res*. 1997; 46(4): 222-229.
- 39- Eddy DM, Elfrink V, Weis D, Schank MJ. Importance of professional nursing values: a national study of baccalaureate programs. *Journal of Nursing Education*. 1994; 33(6): 257-262.
- 40- Leininger M. *Culture Care Theory: A Major Contribution to Advance Transcultural Nursing Knowledge and Practices*. *Journal of Transcultural Nursing*. 2002; 13(3): 189-192.
- 41- Mojtahedzadeh R, Mohammady A. Developing educational status assessment tools for nursing schools in Iran and their ranking in 2004. *Iranian Journal of Medical Education*. 2007; 7(1): 119-126. [Persian].

Professional values of the nursing students' perspective in type 1 universities of medical sciences

Fahimeh Sadat Hoseini[■], Kobra Parvan, Vahid ZamanZadeh

Introduction: Professional values are fundamental elements of nursing practice that often are taught informally. Therefore it is important to assess the students' perspective in this area.

Aim: Purpose of the present study was to determine the perspective of nursing students about the importance of nurses' professional values in medical universities of type 1 as institutions with the highest level of educational service.

Method: This analytical- descriptive research utilized a one-stage cluster sampling method to investigate the professional values of 131 graduated nursing students in three medical universities of type 1 in their last semester in 2011. For data collection, a two-part, self-report questionnaire was used which included demographic variables and the standard tool of Nursing Professional Values Scale- Revised (NPVS-R) developed by Weis and Schank. This instrument consisted 26-item in the five dimensions (caring, activism, trust, professionalism and justice) at five- point Likert-Scale format (from not important to very important). Internal consistency reliability (Cronbach's alpha) was ($\alpha=0.92$). Statistical analysis was performed using descriptive statistics (mean and standard deviation), inferential non-parametric statistics (Mann-Whitney and Kruskal-Wallis tests) and Spearman's rho correlation coefficient in SPSS 13.

Results: Mean scores of caring, activism, trust, professionalism, justice and overall dimensions according to five- point Likert-Scale was 3.52, 3.19, 3.76, 3.48, 3.74 and 3.52 respectively. Two of the top NPVS-R statements in the students were "Maintain competency in area of practice" (trust dimension) and "Maintain confidentiality of patient"(caring dimension). Additionally, the students rated "Participate in peer review"(professionalism dimension) and "Participate in activities of professional nursing associations and research" (activism dimension) in the lowest statements. There was significant relationship between gender, economic conditions of family and the total average with student's perspective on professional values ($p<0.05$).

Conclusion: Although the total mean scores of nursing students were in the range of 'fairly important' to 'important' in the Likert Scale, but the most graduating students are not aware about the importance of some values' dimensions and statements related to their non-clinical tasks. However, appropriate planning and teaching methods is required to enhance the overall area of nursing professional values.

Key words: nursing values, nursing students, professional values

■ Corresponding author:

Hoseini F.

MSc. Nursing Student, Nursing & Midwifery School, Tabriz University of Medical Sciences

Address: fhoseini@sums.ac.ir

Parvan K.

MSc. Nursing, Faculty member, Nursing & Midwifery School, Tabriz University of Medical Sciences

Zamanzadeh V.

PhD. Associated, Faculty member, Nursing & Midwifery School, Tabriz University of Medical Sciences

Nursing Vision

Quarterly Journal of Nursing Vision

First Year, Vol 1, No 1, Spring 2012